

24. Puhtaanapito

Puhtaanapitolaitoksen kertomus v:lta 1943 oli seuraavan sisältöinen:

Puhtaanapitolautakunta. Kaupungin puhtaanapitotoimen ylin johto kuuluu voimassa olevan johtosäännön mukaan puhtaanapitolautakunnalle. Lautakuntaan kuuluivat kertomusvuonna isännöitsijä A. Valta puheenjohtajana, varatuomari A. Linturi varapuheenjohtajana sekä jäseninä insinööri A. Kahma, kirvesmies O. Leskinen, pankintaloudenhoitaja A. E. Monnberg, kivityöntekijä O. Nuutinen ja varatuomari R. Rönnholm. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli v.t. kiinteistöjohtaja E. Lähde. Sihteerinä toimi varatuomari E. Uski ja esittelijänä puhtaanapitolaitoksen toimitusjohtaja B. Ax.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 9 kertaa. Sen pöytäkirjain pykäläluku oli 169, diariin vietyjen asiain luku 439 ja lähetettyjen kirjeiden luku 40.

Lautakunnan vuoden aikana käsittelemistä asioista mainittakoon tärkeimpinä kysymys uuden kaatopaikan järjestämisestä Tuomarinkylän kartanon alueelle sen jälkeen kuin korkein hallinto-oikeus oli tehnyt päätöksen, jonka mukaan toiminta Malmin kaatopaikalla oli lopetettava joulukuun 31 p:nä 1943, sekä kysymys puhtaanapitomaksujen korottamisesta, minkä yhteydessä tehtiin ehdotus uudeksi veloituskaavaksi, jonka kaupunginvaltuusto kesäkuun 16 p:nä vahvisti.

Koska erinäiset talousarvion merkityt määrärahat osoittautuivat riittämättömiksi, lautakunta anoi tilien ylittämisoikeutta ja lisämäärärahoja yhteensä 3 307 004: 05 mk, joka jakautui talusarvion eri tileille seuraavasti: Luvun Puhtaanapitolautakunta ja puhtaanapitolaitos momentille Sääntöpalkkaiset virat 243 078 mk ja Tilapäistä työvoimaa 550 mk; Luvun Tilivirasto momentille Sääntöpalkkaiset virat 160 047 mk ja Tilapäistä työvoimaa 550 mk; Luvun Katujen ja kiinteistöjen puhtaanapito momentille Vuokrat 8 400 mk, Kaluston kunnossapito 176 874 mk, Työpalkat 1 868 242: 05 mk sekä Työntekijäin erinäiset edut 849 263 mk. Näistä määrärahoista oli kalliinajanlisäyksiä 2 637 552 mk ja sotapalvelukseen kutsuttujen työntekijäin palkkoja 439 263 mk.

Kertomusvuonna käsiteltiin 17 viranhaltijain sairausloma-anomusta käsittäen yhteensä 387 sairaspäivää, 277 työntekijäin sairaus-, 27 tapaturma- ja 10 hautauspujanomusta, 4 työntekijäin eläkeanomusta sekä 3 ylimääräistä leskieläkettä koskevaa anomusta.

Puhtaanapitolaitos. Puhtaanapitolaitoksen toiminta jakaantui seuraaviin osastoihin: hallinto, katujen puhtaanapito, kiinteistöjen ja mukavuuksilaitosten puhtaanapito, hajotuskaivojen tyhjennys, Malmin kaatopaikka ja korjauspaja, korjaamo, moottoriajoneuvot, hevostalli ja varasto.

Hallinto. Puhtaanapitolaitoksen henkilökunnan muodostivat toimitusjohtaja, apulaisjohtaja, joka samalla toimi tarkastajana, toimistoinsinööri, katujen ja kiinteistöjen puhtaanapidon esimies, toimentaja sekä kolme toimistoapulaista.

Sekä puhtaanapitolautakunnan että puhtaanapitolaitoksen tilejä hoiti puhtaanapitolaitoksen tilivirasto. Sen kassavirastona oli rahatoimisto.

Tiliviraston henkilökunnan muodostivat kamreeri, kirjanpitäjä, neljä toimistoapulaista ja vahtimestari. Tiliviraston kamreeri toimi samalla koko toimiston konttoripäällikkönä.

Toimistosta lähetettiin kertomusvuonna 1 529 kirjettä ja annettiin 8 899 laskua suoritetuista töistä.

Katujen puhtaanapito. Kertomusvuonna kaupungin alue oli jaettu kahdeksaan puhtaanapitopiiriin siten, että XIII, XIV, XV ja XVI kaupunginosat sekä Pasila kuuluivat ensimmäiseen piiriin, IV ja XX kaupunginosat Jätkäsaarta lukuunottamatta toiseen piiriin, V ja VI kaupunginosat sekä puolet VII kaupunginosasta kolmanteen piiriin, III kaupunginosa, puolet VII kaupunginosasta ja IX kaupunginosa neljänteen piiriin, I, II ja VIII kaupunginosat viidenteen piiriin, X, XI ja XII kaupunginosat kuudenteen piiriin sekä XXI, XXII, XXIII, XXV ja XXVI kaupunginosat seitsemänteen piiriin ja Jätkäsaari kahdeksanteen piiriin.

Sotapalveluksessa oli katuosastolta vuoden päättyessä 1 työnjohtaja ja 14 työntekijää. Toukokuun 16 p:nä kaatui rintamalla kadunlakaisija K. Heikkinen.

Erilaatuisten työntekijäin keskimääräinen luku viikkoa kohden käy ilmi seuraavasta yhdistelmästä:

	Kesätöissä	Talvitöissä
Puhtaanapitotyöntekijöitä, miehiä	107	169
» naisia	7	78
Autonkuljettajia, laitoksen autoin	5	6
Ajomiehiä, laitoksen hevosin	1	1
» omine hevosineen	—	10
Yhteensä	120	264

Katujen puhtaanapitoon kului henkilöpäivätyöissä 354 215 työtuntia, hevospäivätyöissä 9 345 työtuntia ja autopäivätyöissä 9 554 työtuntia, kuten seuraavista luvuista lähemmin ilmenee:

	Henkilöpäivä- työt, työtunteja	Hevospäivätyöt, työtunteja	Autopäivätyöt, työtunteja
Lakaisu	191 112	5 299	6 943
Lumenluonti	153 769	—	—
Lumenaoraus	68	94	2 310
Lumenkuljetus	34	3 138	73
Lumenaatopaikkojen hoito	2 939	—	—
Hiekoitus	4 066	814	228
Sekalaiset työt	2 227	—	—
Yhteensä	354 215	9 345	9 554

Aikaisemmin käytettyjä automaattisesti kerääviä lakaisukoneita ei oltu varustettu hiilikaasuttimilla, joten niiden käytöstä oli luovuttava ja puhdistustyö suoritettava yksinomaan käsivoimin. Samasta syystä ei myöskään käytetty kasteluautoja. Katurikkoja kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille yhteensä 12 395 m³. Rikkaruohojen poistamiseen käytettiin 1 050 kg erilaisia suoloja.

Normaalivuosina seurattua katupuhtaanapito-ohjelmaa ei kertomusvuoden talvella voitu noudattaa, vaan seurattiin kaupunginhallituksen joulukuussa 1940 vahvistamaa supistettua ohjelmaa. Tämän mukaan luovuttiin aikaisemmasta katujen luokittelusta, joten kaupungin keskustassakin lumi oli luotava kinoksiin jalkakäytävän ulkoreunalle. Ainoastaan sellaisista paikoista, missä kinokset häiritsivät liikennettä, kuljetettiin lumi kaatopaikoille. Lunta kuljetettiin, pääasiallisesti satama-alueilta, autoilla 144 m³ ja hevosilla 4 399 n.³ eli yhteensä 4 543 m³. Käytävien sorastamiseen käytettiin 1 104 m³ soraa.

Puhtaanapidetty katupinta-ala oli yhteensä n. 2 500 000 m², josta kustannukset nousivat kaikkiaan 14 036 918: 80 mk:aan eli 5: 61 mk:aan m²:ltä.

Kiinteistöjen ja yleisten mukavuuslaitosten puhtaanapito. Kiinteistöjen puhtaanapito oli jaettu kahteen piiriin kuormausasemineen, joista toinen sijaitsi Länsisatamassa ja toinen Kyläsaaren luona. Puhtaanapidettävien kiinteistöjen ja yleisten mukavuuslaitosten lukumäärä käy ilmi seuraavasta:

Kaupungin kiinteistöt:		Yksityiset kiinteistöt:	
Talot	108	Vuosisopimukselliset	1 934
Yleiset käymälät	28	Ylimääräiset	39
Vedenheittopaikat	61	Uudisrakennukset	5

Seuraavasta yhdistelmästä ilmenee jätteiden kuljetus:

Jätteiden laatu	Kuljetettu maan täyteen	Kuljetettu myytäväksi					Kaikkiaan
		Tilanomistajille kaupungin läheisyyteen	Länsisataman kuormauspaikalta lähetettäväksi	Kyläsaaren kuormauspaikalta lähetettäväksi	Yhteensä	Siitä Malmin kaatopaikalle	
m ³							
Rikkoja, talous- ja paperijätteitä	120 559	2 598	3 902	3 963	10 463	2 510	131 022
Makkilantaa	—	—	1 013	1 866	2 879	2 547	2 879
Hajotuskaivojätteitä	—	—	983	377	1 360	1 360	1 360
Tuhkaa	12 838	—	—	—	—	—	12 838
Rakennus- y.m. jätteitä	—	735	—	—	735	—	735
Yhteensä	133 397	3 333	5 898	6 206	15 437	6 417	148 834

Kuormausasemilla kuormattu määrä jakautui seuraavasti:

Jätteiden laatu	Länsisataman asemalla kuormattu			Kyläsaaren asemalla kuormattu			Kaikkiaan
	rautatievaunuihin lähetettäväksi		ostajien ajoneuvoihin	rautatievaunuihin lähetettäväksi		ostajien ajoneuvoihin	
	Malmin kaatopaikalle	muille asemille		Malmin kaatopaikalle	muille asemille		
m ³							
Rikkoja, talous- ja paperijätteitä	1 562	2 340	—	948	3 015	—	7 865
Makkilantaa	881	115	17	1 666	56	144	2 879
Hajotuskaivojätteitä	983	—	—	377	—	—	1 360
Yhteensä	3 426	2 455	17	2 991	3 071	144	12 104

Osaston eri työntekijäin keskimäärä viikkoa kohden näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

Ajomiehiä, laitoksen hevosin.....	4	Autonapumiehiä	85
» omine hevosineen	19	Vaunumiehiä	6
Autonkuljettajia	43	Siivoojia	7
			Yhteensä 164

Kertomusvuoden päättyessä oli osaston työntekijöistä 48 sotapalveluksessa.

Hajotuskaivojen tyhjennys. Kertomusvuonna suoritettiin 600 talossa hajotuskaivojen normaalityhjennys. Perinpohjainen tyhjennys korjausta varten toimitettiin 71 talossa. Sitä paitsi tyhjennettiin 121 sadevesikaivoa.

Kiinteistöjen puhtaanapitoon käytettiin seuraava määrä työtunteja:

Työn laatu	Henkilöpäivätyöt, työtunteja	Hevospäivätyöt, työtunteja	Autopäivätyöt, työtunteja	Yhteensä, työtunteja
Kiinteistöjen jätteiden kuljetus ja kuormaus	182 627	47 222	88 271	318 120
Mukavuuslaitosten hoito.....	16 744	—	2 239	18 983
Hajotuskaivojen tyhjennys	14 103	—	7 556	21 659
Yhteensä	213 474	47 222	98 066	358 762

Malmin kaatopaikka ja korjauspaja. Työn valvonnasta huolehti kaatopaikan ja korjauspajan työnjohtaja, ja hänen alaisenaan työskenteli 5 miestä jätteiden purkaustöissä, 2 miestä kaatopaikan hoidossa, 2 miestä astioiden korjaustyössä, 1 nainen astioiden puhdistuksessa ja 3 vartijaa, yhteensä 13 työntekijää.

Sotapalveluksessa oli vuoden päättyessä 1 työntekijä.

Työtunteja suoritettiin kertomusvuonna yhteensä 25 642.

Polttouunissa poltettiin 101 koiraa, 63 kissaa, 1 hevonen sekä 970 kg pilaantunutta lihaa.

Korjaamo. Korjaamo käsitti yleisen työkalukorjaamon, auto- ja kumikorjaamot, pajan sekä maalaamon. Sen henkilökunnan muodostivat työnjohtaja, apulaistyönjohtaja sekä keskimäärin n. 29 työntekijää, joista 20 oli ammattityöntekijöitä, 6 aputyöntekijöitä ja 3 naista. Sotapalveluksessa oli vuoden päättyessä 20 työntekijää. Työtuntimäärä oli 63 055.

Moottoriajoneuvot. Puhtaanapitolaitoksen autokanta käsitti 85 moottoriajoneuvoa, joihin kuului 61 kuorma-autoa, 10 kasteluautoa, 5 lakaisuautoa, 6 tiehöylää, 1 kaivontyöjennyysauto, 1 henkilöauto ja 1 moottoripyörä. 39 kuorma-autoa ja 2 tiehöylää oli varustettu puu-, hiili- tai metaanikaasuttimilla. Näistä oli vuoden lopussa vielä puolustuslaitoksen käytössä 7 kuorma-autoa, 2 kasteluautoa ja 3 tiehöylää. Jäljellä olevat ajoneuvot olivat bensinikäyttöiset eikä niitä sen vuoksi voitu käyttää.

Kuorma-autojen työtuntimäärä oli 104 023 ja tiehöyliä 176.

Hevostalli. Laitoksen hevosten lukumäärä oli kertomusvuoden alussa 6. Vuoden kuluessa kuoli 2, joten niiden lukumäärä vuoden lopussa oli 4. Hevosten hoidosta huolehti tallimies, jonka työtuntilukumäärä oli 2 496. Hevosten ruokintaan käytettiin 24 470 kg heinää, 1 427 kg kauraa, 800 kg rehuselluloosaa ja 252 kg viljantähteitä. Hevosten sairaspäivien lukumäärä oli 88 ja niiden suorittama työtuntimäärä yhteensä 10 150, josta 2 322 tuntia kului katujen puhtaanapitoon, 7 668 tuntia kiinteistöjen puhtaanapitoon ja 160 tuntia raatojen kuljetukseen.

Varasto. Varastossa tammikuun 1 p:nä olevat tarveaineet arvioitiin 542 676: 20 mk:ksi; vuoden aikana ostettiin tavaraa 2 586 677: 40 mk:n arvosta ja käytettiin 2 050 433: 95 mk:n arvosta, joten varasto joulukuun 31 p:nä arvioitiin 1 078 919: 65 mk:ksi.

Menot ja tulot. Puhtaanapitolaitoksen liiketilin päätös joulukuun 31 p:nä osoitti menot seuraaviksi:

Menoerät	Katujen puhtaanapito			Kiinteistöjen ja yleisten mukavuuksilaitosten puhtaanapito			Kaikkiaan
	Yleinen	Sopimusten mukainen	Yhteensä	Yleinen	Sopimusten mukainen	Yhteensä	
M a r k k a a							
Hallintokulungit	774 053	172 297	946 350	186 655	302 804	489 459	1 435 809
Vuokra	244 128	21 175	265 303	11 075	36 815	47 890	313 193
Lämpö	105 720	18 092	123 812	65 264	44 235	109 499	233 311
Valaistus	16 665	2 650	19 315	4 594	4 989	9 583	28 898
Vedenkulutus	386	51	437	1 854	53	1 907	2 344
Kaluston hankinta	40 307	8 833	49 140	18 892	59 141	78 033	127 173
Kaluston kunnossapito	670 305	111 883	782 188	315 067	855 304	1 170 371	1 952 559
Tarverahat	33 301	4 047	37 348	25 273	136 494	161 767	199 115
Lääkkeet ja sairaanhoitotarvikkeet	649	105	754	159	532	691	1 445
Työpalkat ¹⁾	7 178 600	1 956 136	9 134 736	1 046 537	4 501 477	5 548 014	14 682 750
Työntekijäin erinäiset edut ²⁾	1 381 349	168 073	1 549 422	1 952 569	417 272	2 369 841	3 919 263
Tarveaineet	822 603	55 984	878 587	367 395	808 542	1 175 937	2 054 524
Yleisten laitteiden kunnossapito	46 108	14 473	60 581	45 932	11 622	57 554	118 135
Käyttövoima	6 481	1 080	7 561	1 779	2 161	3 940	11 501
Hevosten elatus	25 342	4 149	29 491	4 149	9 337	13 486	42 977
Vakuutusmaksut	58 964	9 823	68 787	9 824	19 628	29 452	98 239
Uudistyöt	76 100	7 007	83 107	—	142 357	142 357	225 464
Yhteensä	11 481 061	2 555 858	14 036 919	4 057 018	7 352 763	11 409 781	25 446 700

Sopimusten mukaisesta puhtaanapidosta tuli kertomusvuonna tappiota, joka nousi 57 136 mk:aan.

Tuloja oli kaikkiaan 25 389 564 mk, josta yleisen puhtaanapidon osalle tuli 15 538 079 mk ja sopimusten mukaisen puhtaanapidon osalle 9 851 485 mk, kuten seuraavasta yhdistelmästä tarkemmin selviää:

¹⁾ Tästä myönnetty lisämäärärahaa 219 656 mk. — ²⁾ S:n 69 219 mk.

Tuloerät	Mk	Tuloerät	Mk
<i>Yleinen puhtaanapito</i>		Ilmasuojelukurssiin osallistuneiden palkat	12 249
Valtion tieosuudet	46 007		
Kadut, torit ja yleiset paikat ¹⁾	8 100 606		
Satama-alueet	2 711 439		
Lumenkaatopaikat	78 327		
Sekalaiset työt	34 349		
Maksut mukavuuslaitosten käyttämisestä	1 902		
Kuormausasemien kustannukset	823 542		
Kaatopaikkojen kustannukset	798 639		
Mukavuuslaitosten kustannukset	776 886		
Sotapalvelukseen kutsuttujen palkat	2 154 133		
		<i>Sopimusten mukainen puhtaanapito</i>	
		Yksityisten katuosuudet	2 031 019
		Kaupungin katuosuudet	644 608
		Yksityisten kiinteistöt	6 186 624
		Kaupungin kiinteistöt	377 842
		Lannan myynti	235 588
		Sekalaiset tulot	375 804
			<u>Yhteensä 9 851 485</u>
			Kaikkiaan 25 389 564

Hallinnollisen kirjanpidon mukaan menot nousivat 25 446 699:75 mk:aan ja tulot 20 422 564:60 mk:aan, talousarvioon merkittyjen määrien ollessa vastaavasti ³⁾ 26 559 150 mk ja 20 209 270 mk.

Varat. Puhtaanapitolaitoksen hallinnassa olevien kaluston ja kiinteistöjen arvosta annetaan seuraavat tiedot:

	31/12 1940 Mk	Arvonlisäys v. 1941-42 Mk	Poistot v. 1941-42 Mk	31/12 1942 Mk
Kalusto	4 792 052: 95	419 994: 40	521 204: 75	4 690 842: 60
Kiinteistöt	1 190 048: 40	—	47 601: 95	1 142 446: 45
Yhteensä	5 982 101: 35	419 994: 40	568 806: 70	5 833 289: 05
	31/12 1942 Mk	Arvonlisäys v. 1943 Mk	Poistot v. 1943 Mk	31/12 1943 Mk
Kalusto	4 690 842: 60	190 025: 65	488 086: 85	4 392 781: 40
Kiinteistöt	1 142 446: 45	—	45 697: 85	1 096 748: 60
Yhteensä	5 833 289: 05	190 025: 65	533 784: 70	5 489 530: —

Arvonlisäykset ja poistot on laskettu yhteen v:lta 1941 ja 1942, koska inventointia ei suoritettu tammikuussa 1942.

Edellä mainitut summat on laskettu samojen perusteiden mukaan kuin vastaavat tiedot aikaisemmissa vuosikertomuksissa v:sta 1926 alkaen. Vuosittain on lisätty vuoden kuluessa hankitun kaluston arvo ja poistettu 10 % kaluston ja 4 % kiinteistöjen arvosta. Tällaista laskemistapaa käytetään liikelaitoksissa y.m.s. Puhtaanapitolaitoksessa nämä numerot ovat puhtaasti teoreettiset, eivätkä vastaa todellisuutta, sillä laitoksen luettelosta vähennetään ainoastaan vuoden kuluessa loppuunkuluneen kaluston arvo.

Työntekijäin erinäiset edut. Alla oleva taulukko osoittaa työntekijöille myönnetty erinäiset edut v. 1939—1943.

Vuosi	Kesälomat								Yhteensä	Loma-tunteja yhteensä	Sairasavut		Tapaturma-avut		Hautaus-apua saaneita kuolin-pesiä
	2	3	5	9	12	18	21	28			Apua saaneita	Sairas-tunteja	Apua saaneita	Sairas-tunteja	
	lomapäivää saaneita														
1939	10	—	15	45	93	181	—	—	344	37 388	188	25 156	24	2 125	8
1940	19	31	50	46	44	39	105	76	410	48 406	238	28 294	24	3 019	8
1941	55	99	41	41	39	25	102	76	478	46 480	405	39 100	32	3 267	13
1942	⁴⁾	⁴⁾	67	90	50	42	99	68	—	48 735	406	36 992	36	3 828	9
1943	⁴⁾	⁴⁾	11	81	39	53	78	81	—	46 137	277	32 029	27	1 745	10

¹⁾ Tästä myönnetty lisämäärärahaa 219 656 mk. — ²⁾ S:n 69 219 mk. — ³⁾ Siitä 600 000 mk siirretty v:sta 1942 ja 2 696 299 mk lisämäärärahaa. — ⁴⁾ V:sta 1942 alkaen suoritetaan 2 ja 3 päivän kesäloman asemasta kausityöntekijöille 3. % heidän palkastaan.

Työntekijöille suoritettiin palkkoina kaikkiaan 14 726 944: 70 mk ja erinäisinä muina etuina 3 919 263 mk, josta 822 649: 70 mk kesälomapalkkoja, 453 343: 25 mk sairausavustusta, 32 200 mk hautausapua, 50 673: 20 mk tapaturmavakuutusmaksuja, 76 627 mk vakuutusmaksuja kansaneläkelaitokselle, 178 704: 65 mk vaatetusapua, 43 664: 20 mk vapaapäiväpalkkoja, 2 154 132: 60 mk sotapalvelukseen kutsuttujen työntekijäin palkkoja ja 107 268: 40 mk sunnuntaityöstä suoritettuja palkkoja.
